

aquell fons formidable amb el lloc pregon de les naus, la sentina de les embarcacions (supra). Ens meravellam que *AlcM* li prefereixi la candorosa etimologia *parells*, amb puèril i extravagant semàntica.

DERIV.: *Paradisiac*: «Posant-se malalt un jorn / a la Verge prometia / guardar la virginitat / si Ella li guarda la vida: / la cambra s'omple de llums, / d'unes llums *paradisiàques*, / que dexen endevinar / la Metgessa qui'l visita», Verdaguier (*Flors de Maria*, O. Pop. XX, p. 130); «Jo et portaré per les regions etèries / recolzadeta sobre del meu pit; / jo et portaré volant fins les estrelles / --- / Baixarem a les valls *paradisiàques*, / assolirem els cims més alts del món. / Per què no vénis amb mi? / Marxant tot sol jo em canso pel camí», Coromines (*Hores d'Amor* XI, O. C., 1295a). *Paradisial*. *Paradisaic*, barbarisme silenciàble.

1 També algun cas ross., parlant, crec, d'una butlla: «qui aysò comprarà, pagarà *parasis* e pendrà *parasis*; e no entenem que-s-adés nos pac», 1311 (RLR XXIX, 61) 'la nostra intenció no és que ens la pagui a l'acte'. — 2 «Aquell loc on Nós jahiem, al qual dien, en les naus, *parayés*», *Cròn.* (Ag., p. 478.2).

Paradó, *parador*, V. *parar* *Paradoxa*, *paradoxal*, *paradoxisme*, V. *dogma* *Paradura*, *para-escut*, *paraes-* 25 *queneta*, *parafang*, *parafarinal*, V. *parar* *Parafàsia*, V. *para-Parafarials*, V. *preferir* *Parafàils*, V. *parar* *Parafina*, *parafinar*, *parafínic*, V. *fi* subst. *Paràfisi*, V. *para-Paraf(o)*, V. *gràfic* *Parafocs*, V. *foc* *Parafonia*, V. *fondre* i *fònic* *Parafrasar*, *parafrasejar*, 30 *paràfrasi*, *parafrast*, *parafràstic*, V. *frase* *Parafrènia*, V. *para-Parafulla*, *parafullat*, V. *parar* *Parafum*, V. *fum* *Paragènesi*, *paragènesia*, V. *para-Paragoge*, *paragògic*, V. *acte* *Paràgraf*, V. el que n'hem dit a GRÀFIC. Ja n'hi ha una variant en Llull: «lig-se a la 35 rúbrica de poder d'amor en lo xiv *palagrafi*, que menor poder d'amor no pot contrastar a major» (*Filos. d'Amor*, NCI. cxvii, 123.31)

Paragua, -*güer(ia)*, *paraiguina*, *paraire*, *parairessa*, *parairia*, V. *parar* *Paralàlia*, V. *para-Paralàtic*, *para-* 40 *laticat*, *paralesia*, V. *paràlisi* *Paralipsi*, V. *para-*

PARALISI i PARALÍTIC, presos dels ll. *paralýsis*, *paralýticus* id., i aquests, dels gr. *παράλυσις* 'relaxament', 'paràlisi' i *παράλυτικός* 'paralític': derivats de 45 *παράλυω* 'jo afluixo, deslligo', que es derivà de *λύω* 'jo amollo, desfaig'. □ 1.ª doc.: *paralític*, fi S. XIII; *paralis*, o -*alis*, S. XIV.

«Corneli --- En Deci --- manà que --- hom li tolgués lo cap; e --- un cavaler lo pregà que-s girés en la sua 50 casa per so que pregués Déus per la sua moler --- que avia jagut *paralítica* per cinc ans; on, com ela fos sanada per la sua oració, 21 cavalers --- cresegren en Déu; per què tots --- foren marturiats ab Sent Corneli», *VidesR*, 203r1. Va circular també (i potser no 55 sols en poesia) una variant accentual (de llatí gallicà) *paralitic*: «Lo viscachí - qui-s troba 'n Alemanyia, / *paralitic*, - que no pot senyalar, / si és malalt, - remey no li pot dar / metge del món - si doncs no és d'Es-

panya / --- / Atal són yo, - en estrany loc posat, / 60 qu' altre sens vós - ja no-m pot dar valença / ---», Ausiàs CI, v. 1.

Pel que fa a l'abstracte, també aviat circularen formes que reflecteixen clarament les greco-llatines en -*sis*; però, potser perquè els menys instruits, confonent terminacions tan semblants, ho cregueren tot u, el que trobem al principi és el mateix mot *paralític*, nom igual del concepte que del pacient: «Eren marit e muller qui molt se amaven: e havien un fill que amaven molt fortment; aquell fill era malalt e prés de la mort, e havia-l ja pres lo *paralític*: per la pena de la mort que-l fill sostenia, havien pena lo pare e la mare; e car lo marit amava sa muller, havia pena de la pena que sa muller havia ---», Llull (*Merav.* x, § 2, Ag. II, 331.10).

D'aquí que l'ús vulgar sentís la necessitat de forjar un derivat d'aquest abstracte *paralític* (a la manera de *lesió/alesiat*, *malaltia/emmalaltit* o *malavejant*, o de *falla/fallat*, *pesta/empestat*), i així es formà *paraliticat* per designar el 'paralític' («quan la verga és freda e 20 *paraliticada*», Cauliac, S. xv), sovint dissimilat en *paraleticat*, -*aticat*: «un monjo que havia en aquell monestir, qui era *paraliticat* de tots sos membres, salvant la lengua», *La Comtessa Fidel* (NCI. XLVIII, 116); ajudà a propagar aquesta forma la terminació de mots com *viaticat*, *freneticat* que sonava igual que -*aticar* en els parlars orientals etc.; i d'aquí es pogué extraure després regressivament un *paralàtic*: «un hom *paralàtic* qui havia nom Servunto», S. xv, *Eiximplis* (Ag. I, 309); també en castellà del S. xv trobem *paralàtico* (Alonso de Pal.) i *perlático*, bastant difós allà, forma adoptada per Nebrija; amb un *per-* que la fa suspecta de ser deguda als molts metges catalans i montpellerencs que difonien per Castella els coneixements adquirits, a les Universitats de la Corona d'Aragó, amb base lingüística catalana.

Un corollari de tot això fou que el vulgar cercà d'adaptar la terminació de l'abstracte d'aquesta malaltia als nombrosos del tipus *ceguesa*, *guerxesa*, *peresa*, *flaqueza* etc.: d'on *paralítiquesa*, -*iguesa*: «MALALTIES: apoplexia --- frenesia o modorrilla: phrenitis; *paralítiquesa*: paralysis; llebrosia ---», OPou (*TbPu.*, 238); la forma sincopada, ja en JRoig: «ix d'aqueix fanc / --- / me par hi jagues / ab altres plagues / prou verinoses / --- / tens de enveja / úlcera leja / e corrosiva: / de vida -t priva, / *parlitiqea* / tens de perea; / tals discrasies / e cachexies / ---» (*Spill*, 12116).

És veritat que mentrestant també havien començat de circular, en ambients de més aspiracions erudites, les adaptacions del gr.-ll. *παράλυσις*, *paralýsis*, en particular *paralis*, que alguns devien pronunciar *paralis*: impossible esbrinar de quina de les dues maneres hem d'accentuar aquesta forma en els textos que se'n citen del S. XIV, d'Eiximenis (*DAG.*), del *Tresor dels Pobres* i el *Libre de Medicines* adaptat d'Ibn Wáfid (*AlcM*); més tard això s'adaptà més completament, en la variant *paralista/perlesia*, que usaren molts, com Fr. Miquel Agustí; *perlasia*, *DTo.* 1647, Lacav.

Paraliticació. *Paralitiquia*. *Paralitzar* [1868, -*isar*, *SLitCosta*], mot tardà que totes les llengües romàniques prengueren del fr. *paralyser* [S. XVI], on és deri-